

עשרת ימי תשובה AND סליחות

We learned last week that the practice of reciting סליחות was initially limited to the ten days between ראש השנה and יום כיפור. Why was the practice of reciting סליחות instituted for those days? It is apparent from the writings of the גאונים that סליחות were recited on those days because it was their practice to fast on all the ten days between ראש השנה and יום כיפור¹. What is the connection between fasting and סליחות?

תשובות הגאונים – מוסאפיה (ליק) סימן קטז–ואמרו חז"ל (ר"ה יז, ב') בקבלה שבידם שבזמן שנאמר לו (שמות לג, יט') וקראתי בשם ה' לפניך נראה לו למשה רבנו מתוך הכבוד של הקב"ה כדמות שליה צבור מעוטף שיורד לפני התיבה שנאמר ויעבור ה' על פניו ויקרא אותו הכבוד ה' ה' א–ל רחום ותנון וכו' נוצר חסד לאלפים וכו' מיד וימהר משה ויקוד ארצה וישתחו. אותה שעה למד סדר תפילה כאשר הראוהו מן השמים וזו תפילת תענית שהראו לו למשה רבינו מן השמים כדי שיתפלל בה השרוי ברוחק.

Translation: Our Sages taught (Rosh Hashonah 17b): an explanation had been conveyed that when G-d said to Moshe Rabbenu: I will call in the name of G-d, G-d in His glory appeared to Moshe. All Moshe could see was the outline of a man dressed as a prayer leader wrapped in a Talis standing before the ark, as it is written: and G-d crossed in front of Moshe. That figure then called out: Hashem, Hashem, Kail Rachum V'Chanun etc., Notzair Chesed L'Alaphim etc. Immediately Moshe rushed to prostrate himself on the ground and to bow. At that moment Moshe became aware that an order of Tefila had been presented to him by G-d from Heaven. That is the order of the Tefilos for a fast day that G-d imparted to Moshe from Heaven which should be followed by every Jewish community that finds itself in difficulty.

Over time, fasting on some of the days between ראש השנה and יום כיפור was discontinued. The following early source disapproves of fasting on the first day of ראש השנה but permits fasting on the second day of ראש השנה and on שבת שובה:

תשובות רב נטרונאי גאון – ברודי (אופק) אורח חיים סימן קפב–והכי אמר רב נטרונאי: ביום טוב ראשון של ראש השנה אי אפשר לישב בו בתענית משום דמדאורייתא הוא, אבל בשני ובשבת לית בהו קושיא, דעשרת ימים אלו משונות מכל ימות השנה, לפיכך נהגו רבותינו הראשונים לישב בהם בתענית, בין בשבת בין בחול.

Translation: This is what Rav Natroni taught: on the first day of Rosh Hashonah it is prohibited to fast because it is a Torah mandated holiday. However, fasting on the second day of Rosh Hashonah and on Shabbos Shuva is unquestionably permitted. The ten days between Rosh Hashonah and Yom Kippur are different from all the other days of the year. That is why our earliest Sages followed the custom of fasting on those days, whether they were weekdays or Shabbos.

In a later source, attributed to רב האי גאון, רב האי extends the prohibition on fasting to

1. That practice was based on a מדרש cited in Newsletter 8-52.

the second day of ראש השנה and שבת שובה as well:

תשובות הגאונים – שערי תשובה סימן סד' – ושאלתם אם להתענות בב' י"ט דראש השנה כך אנו רואים יפה שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל בראש השנה: (נחמיה ח', י') ועתה לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים וגו' וסופא דכתיב כי חדות ה' היא מעוזכם וכן בשבת שובה אין אנו רואים שיתענה שהרי ט' באב שהוא תענית המורה לא ראו לקובעה בשבת אלא דחו אותה לאחר השבת ואפי' להשלים תענית שמערב שבת נסתפקו כמה דורות עד שנהתכה הלכה מתענה ומשלים ובהדיא אמרינן בירוש' ר' יעקב הוה מפקד לספריא מאן אתא משאל לכוון אתון אמרין ליה בכל מתענין חוץ משבתות וי"ט ור"ח ופורים. ובגמ' דיום הכפורים בדין אמרי' ומה עינוי שאינו נוהג בשבתות וי"ט עונש, מלאכה שנוהגת בשבתות ובימים טובים אינו דין שעונש ש"מ אין מתענין לא בשבתות ולא בימים טובים.²

Translation: You asked: may we fast on both days of Rosh Hashbonah? I can present strong evidence that we are prohibited from fasting on either day of Rosh Hashbonah. This is what the leaders of the Jewish People announced to the community on Rosh Hashbonah: (Nehemiah 8, 10) Go and eat good food and delicious beverages etc. and in the same verse they further said: for the joy of celebrating the holiday with G-d is your strength. Fasting on Shabbos Shuva is also a practice that we do not follow. We can point to our customs concerning Tisha B'Av as a guide. Tisha B'Av is a more serious fast than the fasts of the Ten Days Of Repentance, yet we do not fast on the actual day of Tisha B'Av when the Ninth of Av falls on a Shabbos. Instead we postpone the fast to Sunday. In addition, for many generations our Sages debated the proper conduct for a person who vows to fast on a Friday. What should he do once Shabbos begins? The decision was finally made that he must complete the fast even though Shabbos had begun. Finally, it was written clearly in the Jerusalem Talmud that Rabbi Yaakov was visiting Sifriya when he was asked: are you not the one who held that fasting can be done on any day except for on Shabbos, Yom Tov, Rosh Chodesh and Purim? In addition, we find the following argument being made in the Babylonian Talmud, Maseches Yuma: if one practices the restrictions of Yom Kippur and Tisha B'Av on a Shabbos or on a Yom Tov, he must be punished; acts of work that are prohibited on Shabbos and Yom Tov, are not grounds for punishment? We learn from these sources that it is not permitted to fast on a Shabbos or on a Yom Tov.

The ראש השנה ר"ן cites to another source that presents a further basis for not fasting on ראש השנה: ר"ן על הרי"ף מסכת ראש השנה דף יב עמוד ב – וה"נ איתא בירושלמי דפ"ק דר"ה דגרסינן התם אמר ר' סימון כתיב כי מי גוי גדול וגו' רבי חנניא ור' יהושע ח"א איזו אומה כאומה זו

2. The following source defends the position of רב נטרונאי:

שיירי קרבן מסכת שבועות פרק א – ונראה דעת ר"נ נאון אף ר"ה קרוי מועד ושמחה לכך אסר בר"ה והתירה בשבת דאינו מיקרי לא מועד ולא שמחה. אבל לדין דאין אומרים בר"ה מועדים לשמחה יש להתיר תענית בר"ה וצ"ע:

Translation: (Rabbi Naftali Hirsch Frankel, born Berlin, 1771. His book: שיירי קרבן is a commentary on the תלמוד ירושלמי) It appears that the position of Rav Natroni is based on the fact that Rosh Hashbonah is also called a Moed in the Torah and joy is a necessary part of the holiday. He therefore prohibited fasting on the first day of Rosh Hashbonah but not on Shabbos because Shabbos is not referred to in the Torah as a Moed, and has no joyous element attached to it. However, we who omit any reference to Rosh Hashbonah as being one of the "Moadim L'Simcha" either in Shemona Esrei or in Kiddush, should allow fasting on Rosh Hashbonah.

להבין את התפלה

שיודעת אופיה של א-לוהיה בנוהג שבעולם אדם; שיש לו דין לובש שחורים ומתכסה שחורים ומגדל זקנו ואינו חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך דינו יוצא אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהן ואוכלין ושותין ושמהים לפי שיודעין שהקב"ה עושה להם נסים ומטה דינם לכף זכות וקורע להם גזר דינם וה"נ איתא בויקרא רבה.

Translation: We find in the Jerusalem Talmud in the first chapter of Masechet Rosh Hashonah that Rabbi Simon said: the verse says: who is a great nation like the Jewish People? Rabbi Chanina and Rabbi Yehoshua each explained: Which nation is like the Jewish People who know the character of its Lord and how He runs His world. Among the nations, when a person appears before a court, he dresses in black, covers himself with black clothes, lets his beard grow and does not cut his nails because he is not sure whether the verdict will be decided in his favor. In contrast, the Jewish people do not act in that manner when they face judgment before G-d. They wear white, cover themselves in white, trim their beards, cut their nails, eat and drink and are joyous because they know that G-d performs miracles for them and leans toward finding them innocent and tears apart harmful decrees issued against them We find a similar teaching in Va'Yikra Rabbah.

One further source is quoted:

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת תענית פרק ג'-הלכה ג'-מתני' וכן עיר שלא ירדו עליה גשמים ככתוב [עמוס ד ז] והמטירי על עיר אחת ועל עיר אחת לא אמטיר חלקה אחת תמטר וחלקה אשר לא תמטיר עליה תיבש, אותה העיר מתענה ומתרעת וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות ר"ע אומר מתריעות אבל לא מתענות . . . וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות. שכן מצאנו ביום הכיפורים מתענין אבל לא מתריעין: רבי עקיבה אומר מתריעות אבל לא מתענות. שכן מצאנו בראש השנה מתריעין אבל לא מתענין:

Translation: Also a city where rain has not fallen, as it is written (Amos 4, 7): I will cause rain to fall on one city but not on another city. Even within a city, I will provide rain for part of the city but not for all parts of the city. That city declares a fast and blows Shofar. The surrounding communities fast but do not blow Shofar. Rabbi Akiva says that the city blows Shofar but does not fast . . . and the surrounding areas fast but do not blow Shofar. This is based on the fact that on Yom Kippur we fast but we do not blow Shofar. Rabbi Akiva says: they blow Shofar but do not fast. That is similar to Rosh Hashonah on which we blow Shofar but we do not fast.

This discussion is found in the תלמוד בבלי but not in the תלמוד ירושלמי. It is therefore possible that the practice of fasting all ten days of עשרת ימי תשובה including both days of מנהג בבל and מנהג ארץ ישראל represents another difference in practice between מנהג בבל and מנהג ארץ ישראל. Those who followed מנהג בבל initially fasted on both days of ראש השנה or at least one day of ראש השנה. However, those who followed מנהג ארץ ישראל never fasted on either of the days of ראש השנה.

To compensate for the move away from fasting on all tens days of עשרת ימי תשובה,

began to schedule fast days to take place before ראש השנה:

ספר המנהיג הלכות ראש השנה עמוד ש'—מנהג כל צרפת ורוב חכמי פרובינצ' להתענו' ערב ר"ה.

Translation: It is the custom in all of France and followed by most of the Sages in Provence to fast on the day before Rosh Hashonah.

מרדכי³ מסכת ראש השנה פרק ארבעה ראשי שנים [רמז תשה]—ועוד מב' טעמים אסור להתענות חדא שלא נקראו י' ימי תענית אלא י' ימי תשובה והואיל ולא נקרא צום למה יש לנו לצום? ועוד דלפיכך תקנו חכמים להתענות ד' ימים לפני ראש השנה כנגד ד' ימים שמראש השנה ליום הכפורים שאוכלין בהם; ואלו הן: שני ימים של ראש השנה ושבת בינתיים וערב יום כפור:

Translation: Two reasons can be put forth to explain why we do not fast on all the Ten Days Of Repentance. First, they are not known as ten days of fasting- rather they are known as the Ten Days Of Repentance. Therefore why should we fast all ten days? Second, our practice of not fasting all ten days explains why our Sages instituted the practice to fast four days before Rosh Hashonah. Those four days are substitutes for the four days within the Ten Days Of Repentance on which we are prohibited from fasting; i.e. the two days of Rosh Hashonah, Shabbos Shuva and the day before Yom Kippur.

That is one reason why Ashkenazim follow the practice of beginning to recite סליחות a minimum of four days before ראש השנה.

Because of an unrelated reason, some avoided fasting on ערב ראש השנה:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפא'—סעיף ב'—נוהגים להתענות ערב ר"ה. הנהגה: והמדקדקים נהגו שכל אחד מתענה העשרה ימים (מרדכי ספ"ק דר"ה וריש יומא), וכן נכון לעשות. וכל אלו התעניות אין צריכין להשלים, ואין קורין בהם ויחל, אפילו ערב ראש השנה, ואם חל ברית מילה בערב ר"ה, יכולים לאכול (ב"י בשם תשובה אשכנזית). ורבים נוהגין לאכול בערב ראש השנה קודם עלות השחר (מהרי"ל), משום חקת העמים הנוהגים להתענות בערב חניהם, ויכולין לאכול בלא תנאי אחר שכן נהגו (ד"ע).

Translation: It is customary to fast on the day before Rosh Hashonah. RAMAH: Those who are diligent follow the practice of fasting all of the Ten Days Of Repentance. It is a proper custom to follow. During those fast days there is no requirement to actually finish each fast, nor do we read the Torah reading of fast days, Va'Yichal, even on the day before Rosh Hashonah. If a Bris is scheduled for the day before Rosh Hashonah, it is permitted to eat at the meal that follows the Bris. Many follow the practice of arising early on the day before Rosh Hashonah to eat before fasting out of concern that no one should think that the person is following a practice of the non-Jewish community which is to fast the day before each of their holidays. To be able to eat early in the morning on the day before Rosh Hashonah a person is not required to express such a condition before the fast since it is an established practice.

3. Rabbi Mordechai ben Hillel, a descendent of the Ra'Aviyah (Rabbi Eliezer ben Yoel HaLevi), was one of the great Rabbis of Germany (Ashkenaz) at the end of the Tosafot period. Born circa 1240, Rabbi Mordechai was martyred in 1298 with his wife (daughter of Rabbi Yechiel of Paris) with their five children in Nurenberg, Germany.

What was the practice among the gentiles that caused some to avoid fasting on **ערב ראש השנה**? The Christians have a practice called: the fast before the feast. They would fast the day before a holiday to enhance the enjoyment of their holiday.

By not making any mention of the custom to fast all ten days of **עשרת ימי תשובה**, the **ראש השנה** appears to be signalling that the practice to fast ten days, some before **ראש השנה** and some after, was no longer being followed where he resided. The **רמ"א** in his comment seems to indicate that some were still following the practice in his area. The **מגן אברהם** explains the importance of fasting on **ערב ראש השנה** while also providing the reason why few continued to follow the practice of fasting all **עשרת ימי תשובה**:

מגן אברהם סימן תקפא ס"ק ט' – ומה שמתענים בזה היום דוקא היינו משום דהוא יום רצון כדמצינו במדר' שהגדולים מתענים כנ"ל, ואף על גב דהי' ימים הם ימי רצון יותר דאפי' הבינונים מתענים ואם אנו מחזיקים עצמנו לגדולים ק"ו לבינונים מ"מ אין יכולין לעמוד בזה להתענו' כולם וגם מתענים עכ"פ צום גדלי' א"כ כיון שהתענו ער"ה אין צורך.

Translation: The reason to fast on the day before Rosh Hashonah is because it is a favorable day, as we learned in a Midrash that the leaders of the community would fast on the day before Rosh Hashonah. Although all the Ten Days Of Repentance represent favorable days, such that even laymen once fasted, and given the fact that even if we do not view ourselves as leaders of the community, we should still view ourselves as active participants in the community, currently, few can endure fasting for ten days in a row. Many fast on the Fast of Gedalia. It is sufficient if they fast on that day and on the day before Rosh Hashonah.

The **מגן אברהם** concedes that by his era the ability of the Jewish community to endure fasting for ten days, some before **ראש השנה** and some after, had diminished. Therefore, he opined that fasting on **ערב ראש השנה** and **צום גדלי'ה** would be sufficient.

We can conclude from our discussion that because we no longer fast on **ראש השנה** **שבת** and **שבת שובה**, we are not required to recite **סליחות** on **ראש השנה**⁴ and recite only a small number of **סליחות** on **ערב יום כיפור**.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

4. For an example of **סליחות** that were once recited on **ראש השנה**, enter the following line in your toolbar: <http://hebrewbooks.org/21965>; beginning page 17. It is a **מחזור כמנהג ארם צובא** (Syrian).